

DPA Ukrainy vid 24 lyp. 2001 r. № 296. – Rezhym dostupu : www.uazakon.com/documents/date_3z/pg_gmwlxm.htm.

4. **Pro zatverdzhennia** Poriadku formuvannia Reiestru velykykh platnykiv podatkov : nakaz Ministerstva dokhodiv i zboriv Ukrainy vid 27 lystop. 2013 r. № 717. – Rezhym dostupu : zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z2134-13.

5. **Pro zatverdzhennia** Reiestru velykykh platnykiv podatkov na 2010 rik : nakaz Derzhavnoi podatkovoi administratsii Ukrainy vid 31 berez. 2010 r. № 209. – Rezhym dostupu : search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/DPA0145.html.

6. **Pro zatverdzhennia** Reiestru velykykh platnykiv podatkov na 2011 rik : nakaz Derzhavnoi podatkovoi administratsii Ukrainy vid 24 hrud. 2010 r. № 1005. – Rezhym dostupu : search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/DPA0601.html.

7. **Pro zatverdzhennia** Reiestru velykykh platnykiv podatkov na 2012 rik : nakaz DPS Ukrainy vid 14 veres. 2011 r. № 4. – Rezhym dostupu : minrd.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro-diyalnist/53574.html.

8. **Pro zatverdzhennia** Reiestru velykykh platnykiv podatkov na 2013 rik : nakaz DPS Ukrainy vid 17 veres. 2012 r. № 837. – Rezhym dostupu : minrd.gov.ua/zakonodavstvo/podatkovozakonodavstvo/nakazi/61837.html.

9. **Pro zatverdzhennia** Reiestru velykykh platnykiv podatkov na 2014 rik : nakaz Ministerstva dokhodiv i zboriv Ukrainy vid 7zhovt. 2013 r. № 543. – Rezhym dostupu : minrd.gov.ua/diyalnist-/zakonodavstvo-pro-diyalnis/nakazi-pro-diyalnist/62850.html.

10. **Rehiony** Ukrainy : stat. zb. – К. : Derzh. sluzhba statystyky Ukrainy, 2013. – 322 s.

11. **Richnyi** zvit 2013 r. Ministerstva dokhodiv i zboriv. – Rezhym dostupu : minrd.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti.

Надійшла до редколегії 11.07.14

УДК 351:347.132.15

Олександр МЕЛЬНИЧЕНКО

Національна академія державного управління

при Президентіві України

Харківський регіональний інститут державного управління

ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА ЯК ОБ'ЄКТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Дістають подальшого розвитку поняття «пожежна безпека» та «державне управління пожежною безпекою»; визначаються пріоритетні напрями вдосконалення регуляторного впливу держави в цій сфері.

Ключові слова: державне управління, пожежна безпека, об'єкт державного управління, пріоритетні напрями та заходи пожежної безпеки.

Александр Мельниченко. Пожарная безопасность как объект государственного управления

Получают дальнейшее развитие понятия «пожарная безопасность» и «государственное управление пожарной безопасностью»; определяются приоритетные направления по совершенствованию регуляторного влияния государства в этой сфере.

Ключевые слова: государственное управление, пожарная безопасность, объект государственного управления, приоритетные направления и меры пожарной безопасности.

Oleksandr Melnychenko. Fire safety as an object of public administration

The further development of the concepts of «fire safety» and «fire safety's public administration» are researched; the priority trends of improving the regulatory influence of the state in this area are defined.

Key words: public administration, fire safety, object of public administration, priority trends and measures of fire safety.

Будь-який суб'єкт господарювання прагне зберегти та збільшити власні статки і надходження. На заваді цьому можуть стати різні чинники, у тому числі доволі поширеними є пожежі – «неконтрольований процес знищування або пошкодження вогнем майна, під час якого виникають чинники, небезпечні для істот і навколишнього природного середовища» [10]. Пожежі зазвичай виникають унаслідок причин природного (високі температури, блискавки) та антропогенного походження (порушення правил техніки безпеки, несправність механізмів, навмисні підпали). Слід відзначити, що «кожні п'ять секунд у світі виникає пожежа» [13, с. 3] і кількість пожеж «не залежить від розміру ВВП» [16, с. 296], оскільки пожежі на виробництві виникають незалежно від сезону, у житловому секторі – переважно узимку, а в лісовому та сільському

господарствах – улітку. Унаслідок пожеж гинуть, дістають опіки та травми люди й тварини, вигорають поля та ліси, житлові й виробничі приміщення тощо, тим самим завдаючи матеріальної шкоди національній економіці.

Серед антропогенних причин виникнення пожеж також виокремлюють найвагоміші загрози, що «обумовлюють ризик виникнення пожеж крізь призму економічної безпеки: 1) ослаблення системи державного регулювання економіки; 2) нестабільність у правовому регулюванні відносин у сфері економіки; 3) критична залежність національної економіки від кон'юнктури зовнішніх ринків, низькі темпи розширення внутрішнього ринку; 4) критичний стан основних виробничих фондів у провідних галузях національної економіки; 5) нераціональна структура експорту з переважно сировинним характером; 6) велика боргова залежність держави, критичні обсяги зовнішнього і внутрішнього державних боргів; 7) переважання в діяльності управлінських структур особистих, корпоративних, регіональних інтересів над загальнонаціональними; 8) «тінізація» національної економіки» [16, с. 298].

У контексті вищезазначеного дедалі більше актуалізується питання вдосконалення впливу держави на управління пожежною безпекою. Однак попри загальне прагнення безпеки домінуюча роль належить саме державі, яка має виступити «гарантом того рівня ризику, який суспільство вважає прийнятним для себе з урахуванням усього комплексу соціально-політичних, економічних, науково-технологічних, екологічних та інших вимог» [1, с. 18].

Проблематиці управління та реалізації заходів пожежної безпеки присвячено дисертаційні роботи науковців Л. Баличева, О. Безуглова, В. Бендюга, А. Биченка, Д. Войтович, М. Граб, О. Джулая, О. Дигала, В. Доманського, О. Дядюшенка, В. Колесникова, А. Коссе, С. Кривошликова, К. Кязімова, М. Літвіна, Ю. Лозинського, В. Любліна, О. Ляшенко, Є. Морщ, М. Підгорного, Р. Покровського, В. Процака, Р. Ратушного, Г. Рєви, С. Сташенка, С. Тараненка, О. Тарасенка, М. Удода та ін. Попри це в науковій спільноті зберігається значний інтерес до проблеми поліпшення пожежної безпеки у багатьох аспектах. Зокрема, вітчизняний науковець М. Андрієнко уточнює сутність поняття «державне управління сферою пожежної безпеки» в контексті техногенної та природної безпеки з позицій військової історії [1; 2]. О. Маргин обґрунтовує зв'язок економічної та пожежної безпеки [16]. Дослідник В. Балябас розкриває роль органів державного управління в процесі розвитку пожежно-рятувальної служби в Україні [3], тоді як інший науковець О. Гулак досліджує основоположні засади нормативного регулювання пожежної безпеки

лісів [4] та продовжує вивчення організаційно-правових аспектів реформування державної системи її забезпечення [5], наслідуючи В. А. Доманського [6; 7], а в аспекті злочинів, пов'язаних з пожежами, і В. В. Колеснікова [11]. А В. Назаренко аналізує діяльність добровільної пожежної охорони за кордоном як складової організаційно-правового механізму державного управління пожежною безпекою [19].

Метою статті є розробка рекомендацій щодо поліпшення впливу держави на підтримку відповідного рівня пожежної безпеки. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання: 1) забезпечити подальший розвиток понять «пожежна безпека» та «державне управління пожежною безпекою»; 2) визначити пріоритетні напрями та заходи підвищення результативності регуляторного впливу держави на сферу пожежної безпеки.

Проблематика здійснення державного управління пожежною безпекою не нова для вітчизняної та світової науки. Попри це на сьогодні відсутній усталений понятійний апарат. Відповідь на питання – що ж собою являє державне управління пожежною безпекою – намагалось дати чимало науковців, аналіз та узагальнення чітких напрацювань дозволяє дійти таких висновків.

Сутність поняття «державне управління пожежною безпекою» розкривається через поєднання змісту його складових: «пожежна безпека» та «державне управління». Науковці визначають пожежну безпеку як:

- вид (напрямок) національної безпеки [18; 23; 25];
- сукупність урегульованих нормативно-правовими актами суспільних відносин [2; 11];
- систему соціально-економічних і організаційно-правових заходів [9];
- заданий рівень ризику виникнення та розвитку пожеж [2; 7; 10 – 14; 22; 26];
- відсутність відомих загроз і створення відповідного захисту від наявних загроз [26];
- стан захищеності від пожеж [6; 7; 9; 13; 14; 16; 23; 25];
- вплив небезпечних факторів пожежі [2]; можливості завдання шкоди [10; 22; 26];
- об'єкт захисту (особи, майна, суспільства, держави, довкілля) [2; 6; 7; 9 – 11; 13; 14; 16; 18; 22; 23; 25];
- забезпечення своєчасного попередження, виявлення, припинення і нейтралізація пожеж та їх наслідків [2; 11; 16; 18; 23; 25].

Проте в роботах незрозумілими залишаються та потребують додаткових пояснень декларація про подальший розвиток сутності поняття «пожежна безпека» [7, с. 7; 15, с. 5] і власне відсутність

його тлумачення, а також однакові тлумачення цього поняття [2, с. 340; 6; 11, с. 23; 13, с. 10; 21, с. 47 – 48; 23; 25, с. 143; 27, с. 119]. Тут не можна погодитись із В. Назаренком, який пише про «відсутність у законодавчому та нормативно-правовому просторі України визначення терміна “пожежна безпека”» [18, с. 47], хоча в Кодексі Цивільного захисту України розтлумачено це поняття [10]. З нашого погляду, дослідник В. Окнян не виправдано звужив сутність цього поняття до «...регулювання діяльності людини щодо безпечного використання в суспільстві пожежонебезпечних речовин і матеріалів» [20], тим самим нехтуючи забезпеченням суспільства від причин виникнення пожеж природного походження. Отже, з нашої позиції пожежна безпека може бути описана як така, що має суспільне і державне значення, оскільки є складовою цивільного захисту країни, її населення, території, ресурсів, та об'єктом державного регулюючого впливу.

У вітчизняній науці існує декілька підходів до розуміння «державного управління пожежною безпекою». Вітчизняні науковці пропонують такі тлумачення, як:

– регульована, організуюча, координуюча і практична діяльність органів виконавчої влади, яка впливає на суспільну життєдіяльність людей з метою забезпечення безпеки громадян, суспільства й держави, створення умов для їх добробуту та реалізації громадянами своїх прав і свобод, надання юридичним і фізичним особам різноманітних послуг з питань запобігання і ліквідації надзвичайних ситуацій пожежного характеру та проведення рятівної справи [7, с. 18];

– специфічний вид державного управління, який охоплює соціально-економічну, культурну, політичну та інші сфери суспільного життя [21, с. 47 – 48; 27, с. 119];

– невід'ємна частина державної діяльності щодо охорони життя та здоров'я людей, національного багатства і навколишнього природного середовища [5, с. 93];

– один із видів суспільного управління, що включає в себе комплекс суспільних відносин, які на нормативній основі забезпечують стан пожежобезпечної життєдіяльності суспільства, захищеності особистості, матеріальних і культурних цінностей, суспільства та держави від пожеж та їх наслідків [18, с. 48];

– повсякденна та цілеспрямована, взаємопов'язана в часі й просторі, лінійно та ієрархічно організована діяльність органів усіх гілок державної влади з вироблення і здійснення регулюючих, організуючих і координуючих впливів на сферу пожежної безпеки [2, с. 243];

– діяльність держави із забезпечення охорони життя й здоров'я людей, національного багатства й навколишнього середовища від впливу небезпечних факторів, пов'язаних із пожежами [26, с. 3].

Важко погодитись з В. Доманським, який стверджує, що «в Україні поки що не існує цілком сформованої (як юридично, так і організаційно) єдиної системи державного управління пожежною безпекою» [7, с. 14]. Вважаємо за доцільне вести мову про негативну результативність функціонування системи, що потребує не тільки вдосконалення, але й модернізації в цілому, змін структурного характеру [17].

Пріоритетними напрямками можна визначити такі, що охоплюють і конкретизують заходи з удосконалення державного управління пожежною безпекою, а саме: напрям профілактики пожеж; оперативний напрям – реагування на пожежі; організаційний напрям – поліпшення діяльності підрозділів ДСНС України, державної та професійної пожежної охорони .

Напрямок профілактики пожеж може містити такі заходи, як:

– розвиток науково-методичних засад управління ризиками пожеж і формування необхідної нормативно-правової й методичної бази для забезпечення державних процедур контролю та нормування ризиків [24, с. 46];

– приведення протипожежного стану об'єктів і населених пунктів у відповідність до вимог законодавчих і нормативно-правових актів у сфері пожежної безпеки;

– розвиток багаторівневої системи управління діяльністю суб'єктів господарювання щодо забезпечення пожежної безпеки [18, с. 48];

– запровадження нормування техногенних і природних ризиків й застосування відповідних норм у механізмах державного регулювання техногенної та природної безпеки [1, с. 20];

– використання нових інформаційних технологій для управління ризиками пожеж на основі ризик-орієнтованого підходу [1, с. 19];

– пропагування культури безпеки в суспільстві;

– посилення контролю за дотриманням вимог пожежної безпеки на виробництві та в побуті [16, с. 298];

– створення сприятливих умов для суб'єктів господарювання щодо запровадження сучасних пожежобезпечних технологій, матеріалів, систем;

– розвиток й удосконалення систем моніторингу, спостереження, прогнозування та лабораторного контролю за станом пожежонебезпечних об'єктів.

Оперативний напрям – реагування на пожежі деталізує такі заходи, як:

– запровадження сучасних технологій своєчасного виявлення осередків загорянь, оповіщення населення та підрозділів пожежної охорони – створення системи інформування населенням відповідних структур державного регулювання техногенної та природної безпеки;

– забезпечення виробництва вогнегасних речовин в обсязі, необхідному для локалізації та ліквідації пожеж, подачі води до осередків пожеж від пожежних гідрантів, внутрішніх протипожежних водогонів, природних і штучних водоймищ, інших інженерних споруд водопостачання;

– забезпечення мінімального часу прибуття підрозділів пожежної охорони до місця пожежі [18, с. 48];

– проведення експертизи надзвичайних ситуацій, виявлення та притягнення до відповідальності винних;

– здійснення оперативного розгортання сил реагування та ешелонного їх висування в зону пожежі;

– організація проведення робіт з першочергового забезпечення життєдіяльності постраждалого населення; здійснення лікувально-евакуаційних, протиепідеміологічних і санітарно-гігієнічних заходів.

Організаційний напрям безпосередньо стосується поліпшення діяльності підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій, державної та професійної пожежної охорони:

– «комплексне використання наявних організаційно-правових засобів наданих органам державного пожежного нагляду чинним законодавством» [15, с. 11];

– «міжнародне співробітництво України з питань регулювання техногенної та природної безпеки;

– удосконалення системи освіти та забезпечення підготовки фахівців у галузі управління ризиками пожеж» [1, с. 19–20];

– чітке розмежування та регламентація повноважень Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, центральних і місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, підрозділів державної та професійної пожежної охорони, підприємств, установ, організацій та інших суб'єктів господарювання незалежно від їх підпорядкування і форм власності, громадян України, іноземців та осіб без громадянства, які перебувають на території України;

– адаптація передового світового та вітчизняного досвіду в цій сфері;

– підвищення бюджетного фінансування та активне залучення позабюджетних коштів для техніко-технологічного оновлення матеріальної і технічної бази та матеріального стимулювання особового складу;

– контроль за практичним відпрацюванням реальності планів дій під час проведення командно-штабних навчань;

– перевірка боєготовності основної та спеціальної техніки, а також аварійно- і пожежно-рятувального обладнання;

– проведення комплексних контрольних і позапланових перевірок органів виконавчої влади стосовно стану реалізації державної політики у сфері цивільного захисту населення та територій від пожеж;

– практичне розгортання і тренування особового складу регіонального рухомого пункту життєзабезпечення.

На підставі результатів дослідження сутнісних характеристик уживаного поняттєвого апарату дістали подальшого розвитку поняття «пожежна безпека», яке являє собою стан захищеності господарюючих суб'єктів і природного середовища від наявних загроз виникнення та розвитку пожеж, та «державне управління пожежною безпекою» як діяльність органів державної влади з вироблення, реалізації та вдосконалення регуляторного впливу на природні та антропогенні загрози з метою профілактики та/або зменшення негативних ефектів пожеж. Для позитивного регуляторного впливу держави у цій царині необхідно реалізувати комплекс заходів за такими пріоритетними напрямками, як: профілактика пожеж, реагування на них, поліпшення діяльності підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій, державної та професійної пожежної охорони. Подальші наукові розвідки мають бути зосереджені на розробці теоретичних положень і практичних рекомендацій, спрямованих на попередження пожеж і належне реагування в разі їх виникнення.

Список використаних джерел

1. Андрієнко М. В. Державна політика України у сфері техногенної та природної безпеки (кінець ХХ – початок ХХІ ст.): військово-історичний аспект : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 20.02.22 / Андрієнко М. В. – Л., 2009. – 24 с.

2. Андрієнко М. В. Поняття та сутність державного управління сферою пожежної безпеки / М. В. Андрієнко // Наук. зап. Ін-ту законодавства Верховної Ради України. – 2014. – № 2. – С. 340 – 347.

3. Балябас В. Д. Державне управління процесом становлення і розвитку пожежно-рятувальної служби України / В. Д. Балябас // Ефективність державного управління : зб. наук. пр. – Л. : Вид-во ЛРІДУ НАДУ, 2012. – № 30. – С. 247 – 254.

4. Гулак О. В. До основоположних засад нормативного регулювання пожежної безпеки лісів / О. В. Гулак // Митна справа. – 2014. – № 2. – Ч. 2, кн. 1. – С. 170 – 173.

5. Гулак О. В. Щодо питання реформування державної системи забезпечення пожежної безпеки лісів в Україні / О. В. Гулак // Наук. вісн. Львів. держ. ун-ту внутрішніх справ. – 2013. – № 4. – С. 93 – 99.

6. Доманський В. А. Державне управління пожежною безпекою України (організаційно-правовий аналіз за матеріалами діяльності

Державного департаменту пожежної безпеки) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Доманський В. А. – Х., 2004. – 201 с.

7. **Доманський В. А.** Державне управління пожежною безпекою України (організаційно-правовий аналіз за матеріалами діяльності Державного департаменту пожежної безпеки) : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Доманський В. А. – Х., 2004. – 24 с.

8. **Енциклопедія державного управління.** У 8 т. Т. 1 / наук.-ред. колегія : В. М. Князев [та ін.]. – К. : Вид-во НАДУ, 2011. – 748 с.

9. **Касимов Б. Е.** Организация управления пожарной охраной (административно-правовые вопросы) / Б. Е. Касимов. – М. : Стройиздат, 1982. – 183 с.

10. **Кодекс Цивільного захисту України** : від 2 жовт. 2012 р. № 5403-VI. – Режим доступу : zakon4.gada.gov.ua/laws/show.

11. **Колесніков В. В.** Розслідування злочинів, пов'язаних з пожежами : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Колесніков В. В. – Х. : НУВС, 2004. – 185 с.

12. **Кузик А. Д.** Ризик як характеристика стану пожежної безпеки / А. Д. Кузик // Пожежна безпека. – 2011. – № 18. – С. 101 – 106.

13. **Куц І. Г.** Боротьба з пожежами в житловому секторі (кримінально-правовий та кримінологічний аспекти) : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Куц І. Г. – К., 2003. – 21 с.

14. **Ліпінський В. В.** Правове забезпечення пожежної безпеки в Україні : [монографія] / [за заг. ред. С. В. Петкова]. – К. : Дакор, 2011. – 184 с.

15. **Люблін В. Д.** Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів державного пожежного нагляду : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Люблін В. Д. – Ірпінь, 2005. – 19 с.

16. **Мартин О. М.** Пожежна безпека – складова національної безпеки: її суть та зв'язок з економічною безпекою / О. М. Мартин // Наук. вісн. Нац. лісотехн. ун-ту України. – 2013. – № 23.1. – С. 291 – 300.

17. **Мельниченко О. А.** Управління структурними зрушеннями : [підручник] / О. А. Мельниченко. – Х. : Оберіг, 2013. – 300 с.

18. **Назаренко В.** Поняття та сутність державного управління пожежною безпекою в Україні / В. Назаренко // Публічне управління: теорія та практика : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во Асоціації докторів наук з держ. упр., 2012. – № 4. – С. 45 – 49.

19. **Назаренко В. Ю.** Добровільна пожежна охорона за кордоном як складова організаційно-правового механізму державного управління пожежною безпекою: досвід для України / В. Ю. Назаренко // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Магістр, 2013. – № 2. – С. 340 – 347.

20. **Окнян В. К.** Кримінально-правова відповідальність за порушення правил пожежної безпеки : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08 / Окнян В. К. – К., 1997. – 21 с.

21. **Основи державного управління у сфері пожежної безпеки** : [навч.-метод. посіб.] / [Ю. М. Горбаченко, Г. С. Грибенюк, А. М. Капля та ін.]. – Черкаси : АПБ ім. Героїв Чорнобиля, 2012. – 192 с.

22. **Пожежна безпека: терміни та визначення:** ДСТУ 22-72:2006. – Режим доступу : www.dstu-biblio.3dn.ru/_ld/0/70_DSTU2272-2006.pdf.

23. **Пономаренко Г. О.** Адміністративно-правові засади управління у сфері забезпечення внутрішньої безпеки держави : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Пономаренко Г. О. – Х., 2008. – 391 с.

24. **Ромін А.** Методологічні засади державного управління сферою захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій / А. Ромін, Р. Приходько // Публічне управління: теорія та практика : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во Асоціації докторів наук з держ. упр., 2013. – № 4. – С. 41 – 47.

25. **Сидорчук О. В.** Пожежна безпека як елемент національної безпеки держави / О. В. Сидорчук, Р. Т. Ратушний, О. Б. Гада // Вісн. Львів. держ. ун-ту безпеки життєдіяльності. – 2011. – № 9. – С. 142 – 148.

26. **Удод М. В.** Адміністративно-правове регулювання забезпечення пожежної безпеки в Україні : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / М. В. Удод. – Ірпінь, 2004. – 22 с.

27. **Щерба Т. О.** Місце та роль державного управління у системі забезпечення пожежної безпеки / Т. О. Щерба, К. М. Пасинчук // Пожежна безпека: теорія і практика. – 2010. – № 6. – С. 119 – 124.

List of references

1. **Andriienko M. V.** Derzhavna polityka Ukrainy u sferi tekhnohenni ta pryrodnoi bezpeky (kinets KhKh – pochatok KhKhI st.): viiskovo-istorychnyi aspekt : avtoref. dys. ... kand. ist. nauk : 20.02.22 / Andriienko M. V. – L., 2009. – 24 s.

2. **Andriienko M. V.** Poniattia ta sutnist derzhavnoho upravlinnia sferoiu pozhezhnoi bezpeky / M. V. Andriienko // Nauk. zap. In-tu zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy. – 2014. – № 2. – S. 340 – 347.

3. **Baliabas V. D.** Derzhavne upravlinnia protsesom stanovlennia i rozvytku pozhezhno-riatuvalnoi sluzhby Ukrainy / V. D. Baliabas // Efektyvnist derzhavnoho upravlinnia : zb. nauk. pr. – L. : Vyd-vo LRIDU NADU, 2012. – № 30. – S. 247 – 254.

4. **Hulak O. V.** Do osnovopolozhnykh zasad normatyvnoho rehuliuвання pozhezhnoi bezpeky lisiv / O. V. Hulak // Mytna sprava. – 2014. – № 2. – Ch. 2, kn. 1. – S. 170 – 173.

5. **Hulak O. V.** Shchodo pytannia reformuvannia derzhavnoi systemy zabezpechennia pozhezhnoi bezpeky lisiv v Ukraini / O. V. Hulak // Nauk. visn. Lviv. derzh. un-tu vnutrishnikh sprav. – 2013. – № 4. – S. 93 – 99.

6. **Domanskyi V. A.** Derzhavne upravlinnia pozhezhnoiu bezpekoiu Ukrainy (orhanizatsiino-pravovyi analiz za materialamy diialnosti Derzhavnoho departamentu pozhezhnoi bezpeky) : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07 / Domanskyi V. A. – Kh., 2004. – 201 s.

7. **Domanskyi V. A.** Derzhavne upravlinnia pozhezhnoiu bezpekoiu Ukrainy (orhanizatsiino-pravovyi analiz za materialamy diialnosti Derzhavnoho departamentu pozhezhnoi bezpeky) : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07 / Domanskyi V. A. – Kh., 2004. – 24 s.

8. **Entsyklopediia** derzhavnoho upravlinnia. U 8 t. T. 1 / nauk.-red. Kolehiia : V. M. Kniaziev [ta in.]. – K. : Vyd-vo NADU, 2011. – 748 s.
9. **Kasimov B. E.** Organizatsiya upravleniya pozharnoy ohrany (administrativno-pravovyye voprosy) / B. E. Kasimov. – M. : Stroyizdat, 1982. – 183 s.
10. **Kodeks** Tsyvilnoho zakhystu Ukrainy : vid 2 zhovt. 2012 r. № 5403-VI. – Rezhym dostupu : zakon4.rada.gov.ua/laws/show.
11. **Kolesnikov V. V.** Rozsliduvannya zlochyniv, poviazanykh z pozhezhamy : dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09 / Kolesnikov V. V. – Kh. : NUVS, 2004. – 185 s.
12. **Kuzyk A. D.** Ryzyk yak kharakterystyka stanu pozhezhnoi bezpeky / A. D. Kuzyk // Pozhezhna bezpeka. – 2011. – № 18. – S. 101 – 106.
13. **Kuts I. H.** Borotba z pozhezhamy v zhytlovomu sektori (kryminalno-pravovyi ta kryminolohichni aspekty) : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.08 / Kuts I. H. – K., 2003. – 21 s.
14. **Lipynskyi V. V.** Pravove zabezpechennia pozhezhnoi bezpeky v Ukraini : [monohrafiia] / [za zah. red. S. V. Pietkova]. – K. : Dakor, 2011. – 184 s.
15. **Liublin V. D.** Administratyvno-yurysdyktsiina diialnist orhaniv derzhavnoho pozhezhnoho nahliadu : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07 / Liublin V. D. – Irpin, 2005. – 19 s.
16. **Martyn O. M.** Pozhezhna bezpeka – skladova natsionalnoi bezpeky: yii sut ta zviazok z ekonomichnoiu bezpekoiu / O. M. Martyn // Nauk. visn. Nats. lisotekhn. un-tu Ukrainy. – 2013. – № 23.1. – S. 291 – 300.
17. **Melnychenko O. A.** Upravlinnia strukturnymy zrushenniamy : [pidruchnyk] / O. A. Melnychenko. – Kh. : Oberih, 2013. – 300 s.
18. **Nazarenko V.** Pontiattia ta sutnist derzhavnoho upravlinnia pozhezhnoiu bezpekoiu v Ukraini / V. Nazarenko // Publichne upravlinnia: teoriia ta praktyka : zb. nauk. pr. – Kh. : Vyd-vo Asotsiatsii doktoriv nauk z derzh. upr., 2012. – № 4. – S. 45 – 49.
19. **Nazarenko V. Yu.** Dobrovilna pozhezhna okhrona za kordonom yak skladova orhanizatsiino-pravovoho mekhanizmu derzhavnoho upravlinnia pozhezhnoiu bezpekoiu: dosvid dlia Ukrainy / V. Yu. Nazarenko // Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia : zb. nauk. pr. – Kh. : Mahistr, 2013. – № 2. – S. 340 – 347.
20. **Oknian V. K.** Kryminalno-pravova vidpovidalnist za porushennia pravyl pozhezhnoi bezpeky : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.08 / Oknian V. K. – K., 1997. – 21 s.
21. **Osnovy** derzhavnoho upravlinnia u sferi pozhezhnoi bezpeky : [navch.-metod. posib.] / [Yu. M. Horbachenko, H. S. Hrybeniuk, A. M. Kaplia ta in.]. – Cherkasy : APB im. Heroiv Chornobylia, 2012. – 192 s.
22. **Pozhezhna bezpeka: terminy ta vyznachennia: DSTU 22-72:2006.** – Rezhym dostupu : www.dstu-biblio.3dn.ru/_ld/0/70_DSTU2272-2006.pdf.
23. **Ponomarenko H. O.** Administratyvno-pravovi zasady upravlinnia u sferi zabezpechennia vnutrishnoi bezpeky derzhavy : dys. ... d-ra yuryd. nauk : 12.00.07 / Ponomarenko H. O.. – Kh., 2008. – 391 s.
24. **Romin A.** Metodolohichni zasady derzhavnoho upravlinnia sferoiu

- zakhystu naselennia i terytorii vid nadzvychainykh sytuatsii / A. Romin, R. Prykhodko // Publichne upravlinnia: teoriia ta praktyka : zb. nauk. pr. – Kh. : Vyd-vo Asotsiatsii doktoriv nauk z derzh. upr., 2013. – № 4. – S. 41 – 47.
25. **Sydorchuk O. V.** Pozhezhna bezpeka yak element natsionalnoi bezpeky derzhavy / O. V. Sydorchuk, R. T. Ratushnyi, O. B. Hada // Visn. Lviv. derzh. un-tu bezpeky zhyttiediialnosti. – 2011. – № 9. – S. 142 – 148.
 26. **Udod M. V.** Administratyvno-pravove rehuliuвання zabezpechennia pozhezhnoi bezpeky v Ukraini : avtoref. dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.07 / M. V. Udod. – Irpin, 2004. – 22 s.
 27. **Shcherba T. O.** Mistse ta rol derzhavnoho upravlinnia u systemi zabezpechennia pozhezhnoi bezpeky / T. O. Shcherba, K. M. Pasynchuk // Pozhezhna bezpeka: teoriia i praktyka. – 2010. – № 6. – S. 119 – 124.

Надійшла до редакції 11.07.14

УДК 351.746.1:314.122.6

Олександр ОВДІН

Національна академія державного управління

при Президентіві України

Дніпропетровський регіональний інститут державного управління

ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕРЕПІСУ НАСЕЛЕННЯ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ 2011 р.: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Розглядається досвід організації переписів населення 2011 р. у Великій Британії. Аналізуються основні підходи до встановлення структури населення, зокрема етнонаціональної, а також основні результати перепису. Визначається значення перепису в дослідженні демографічних процесів.

Ключові слова: державне управління, демографічні процеси, міграція, моніторинг, національна безпека, національна ідентичність, програма перепису населення, поточна оцінка чисельності населення, статистична установа.

Александр Овдин. Организация переписи населения Великобритании 2011 г.: опыт для Украины

Рассматривается опыт организации переписи населения 2011 г. в Великобритании. Анализируются основные подходы к определению структуры населения, в том числе этнонациональной, а также основные результаты переписи. Определяется значение переписи в исследовании демографических процессов.

Ключевые слова: государственное управление, демографические процессы, миграция, мониторинг, национальная безопасность, национальная

© Овдін О. В., 2014